

תוכן עניינים

1.	מבוא :	1
2.	חוק מס עיזבון בישראל	2
2.1	החלת מס עיזבון התשי"ט-1949 :	2
2.2	ההכנסות ממס העיזבון.	5
3.	תחולת החוק :	8
4.	הסיבות לביטול חוק מס עיזבון :	9
5.	בעד ונגד מס עיזבון :	11
6.	צעדים לקראת מס עיזבון	14
6.1	ועדת בן בסט	14
6.2	ועדת טרכטנברג (ספטמבר 2011)	15
6.3	הצעות חוק	16
7.	מס עיזבון ונדל"ן	19
8.	מס עיזבון בעולם	19
9.	מס עיזבון במשפט העברי :	21
10.	סיכום ומסקנה :	21
	רשימה ביבליוגרפית :	23

האם ראוי להחזיר את מס העיזבון במדינת ישראל ?

1. מבוא :

מס ירושה (הידוע גם כמס עיזבון) הינו מס המוטל על נכסים וכספים העוברים בירושה, החל משווי מסויים הקבוע בחוק. המדובר במס הקדום ביותר בעולם אשר ניתן למצוא עדות לקיומו כבר ביוון העתיקה ובמצרים הקדומה ואפילו ברומא בתחילת המאה הראשונה לפני הספירה – בצורתו המוכרת כיום¹. למעשה, כפי שנראה בהמשך, זהו מס המוטל מטעמים אידיאולוגיים גרידא, על מנת למנוע ריכוז הון בידי גורמים בודדים כגון משפחות אשר עלול להוות סכנה למשטר דמוקרטי (מה שנהוג לכנות כיום "הון שלטון").

מס זה קיים בשתי צורות: מס עיזבון ("Estate Tax") המוטל על נכסים וכספים המועברים בירושה ומס ירושה ("Inheritance Tax") המוטל על הכנסותיהם של היורשים וקיים בצורות שונות כגון תשלום חד פעמי בעת קבלת הירושה, תשלום שנתי או הוספת הירושה למס הכנסה ותשלום עבור הירושה על בסיס של מס הכנסה.

בישראל הונהג מס עיזבון משנת 1949 ועד 1981 אז הוחלט לבטלו. מאז ועד היום, אין מטילים בארץ מס על נכסים או כספים המתקבלים בירושה אך קיימת מחלוקת באשר לצורך בהחזרתו של המס, על מנת להעשיר את קופת המדינה תוך הגדלת ההכנסות מגביית המיסים.

לעומת זאת, מס ירושה מוטל במדינות שונות בעולם לרבות ארה"ב ובריטניה, כדי להגדיל את הכנסות המדינה תוך ניסיון למנוע יצירת מונופול ולצמצם את אי השוויון בין האזרחים. חשוב להבחין בין הטלת מס על פעולות יורשים בכספים או בנכסים שהתקבלו בירושה לבין הטלת מס ירושה (או מס עיזבון) כגון זה שבוטל בשנת 1981. כך, יתכן מקרה בו מישהו יקבל לידיו דירה הפטורה ממס אך הוא יחויב בתשלום מס שבח במכירת הדירה [במקרה זה יוכל היורש לתכנן את המס ושיעורו ולסוגיה זו נתייחס בהמשך].

במסגרת עבודה זו אסקור את חוק מס עיזבון² בישראל ותחולתו ואת ההיסטוריה החוקתית סביב הטלת המס, אתיחיס לסוגיה הספציפית של הטלת מס עיזבון תוך התייחסות לטענות בעד ונגד הטלת מס עיזבון על נכסי ירושה ואף אתיחיס לפתרונות אפשריים. אנסה גם לאמוד את ההכנסות ממס העיזבון בעבר, תוך התייחסות למקרים ספציפיים שתרמו לביטול החוק. לבסוף, אנסה להציג פתרונות אפשריים תוך הצגה כיצד חלה לאחרונה התעוררות לקראת קביעה מחודשת של מס העיזבון, תוך התייחסות להצעות חוק שהועלו על שולחן הכנסת.

בנוסף, אתיחיס לממשק שבין מס הירושה לנדל"ן – נושא אשר לטעמי הוא בעל חשיבות גדולה בכל הנוגע לתכנון מס ולהוראות חוק מיסוי מקרקעין, (שבח ורכישה), 1963 - תשכ"ג³. בתוך כך, אתיחיס גם למדיניות המלווה הטלת מס ירושה, שכן זו בעלת השפעה כלל עולמית באשר הטלת מס ירושה במדינה מסוימת עלולה לגרום להגירה של עשירים מאותה מדינה למדינות אחרות (שם המס אינו קיים כגון ישראל). ודוק, אין זה מקרי שמאז ביטול מס העיזבון בישראל, נסללה הדרך לעלייתם של בעלי הון – אוליגרכים בכלל זה - מאחר וברור להם שלאור ביטול המס, לאחר עלייתם תהיה העברת

¹ הוועדה הציבורית לרפורמה במס הכנסה – בן בסט דו"ח הועדה (2000)

<https://did.li/KyOfT>

² חוק מס עיזבון, תש"ט – 1949, ס"ח 187

³ ס"ח תשכ"ג 156

נכסיהם והונם ליורשיהם פטורה ממס (בשעה שבמדינת מוצאם, היה מוטל על הירושה מס). עם ביטול מס העיזבון בשנת 1981, הפכה מדינת ישראל למקלט מס עבורם.

2. חוק מס עיזבון בישראל

2.1. החלת מס עיזבון התש"ט-1949 :

כאמור לעיל, מס עיזבון הוטל במדינת ישראל עוד בשנת 1941 – קרי בתקופת המנדט הבריטי. בשנת 1949 נחקק בכנסת חוק מס עיזבון⁴ (להלן: "חוק העיזבון"), אשר הטיל את מס העיזבון עם פטירת בעל הנכסים החל מיום 1 באפריל 1949⁵. על פי חוק זה, המס הוטל בשיטה מעורבת, כלומר על פי סיווג היורשים השונים כאשר עצם האחריות לגביית המס הוטלה על היורשים עצמם. עוד נקבע בחוק כי מס העיזבון יחול על כל נכסיהם של כל תושבי המדינה⁶, בין אם הנכסים נמצאים במדינת ישראל, ובין אם הם נמצאים בחו"ל⁷. בנוסף לאמור לעיל, הוחל המס גם על אנשים שאינם תושבי מדינת ישראל אלא מחזיקים נכסים במדינה⁸. החוק גם קבע שעזבון הנפטר יכול את כלל נכסי הנפטר, כולל נכסים אשר הועברו במתנה לאחרים, במהלך שלוש השנים שקדמו לפטירתו, זאת על מנת למנוע ניסיונות הברחה של נכסים אשר היה ידוע כי יחול עליהם, בבוא היום, מס עיזבון⁹. לעומת זאת, עוד נקבע בחוק הנדון שמתנות שניתנו על ידי המוריש בהיקף מתקבל על הדעת, לא יכללו בנכסי העיזבון החייב במס¹⁰, כמו גם תרומות שניתנו על ידי הנפטר למוסדות ציבור, דת, תרבות או סעד או לקרנות לאומיות טרם מותו (ככל ששווין של העברות אלה אינו עולה על 10% משווי כלל העיזבון¹¹). לא זו אף זו אלא החוק גם פטר מתשלום מס עיזבון את הריהוט של המוריש (הנפטר) שהועבר בטרם מותו או בעקבותיו לאשתו או לילדיו, לרבות ספרים, תשמישי קדושה, כתבי יד, ודברי אמנות אשר לא נמכרו אלא נותרו בידי היורשים¹².

⁴ ר' לעיל הי"ש 2

⁵ סעיף 1 לחוק מס עיזבון, פירושים, הגדרת "נפטר".

⁶ שם, בסעיף 1, פירושים, הגדרת "תושב".

⁷ שם, סעיף 2(ב)(1),

⁸ שם, סעיף 2(ב)(2),

⁹ שם, סעיף 3(א)(4),

¹⁰ שם, סעיף 3(א)(4),

¹¹ שם, סעיף 3(א)(4),

¹² שם, סעיף 6(ד) + סעיף 6(ה),